

УДК 007:304:070

Н.І. Зикун

УКРАЇНЬСЬКА САТИРИЧНА ПУБЛІЦИСТИКА: ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ТА ДЖЕРЕЛА СТАНОВЛЕННЯ

У статті окреслено поняття “сатирична публіцистика”, проаналізовано його особливості. Досліджено передумови й джерела формування української сатиричної публіцистики: усна народна творчість, творчість мандрівних школярів, сатирична література.

Ключові слова: сатира, гумор, сатирична публіцистика, сатирична журналістика, жанри сатиричні.

I. Вступ

Сатирична публіцистика – важлива й вагома складова кожної національної культури, представлена як у літературі, так і в пресі та ефірних ЗМІ. Протягом тривалого періоду її побутування сформувалася низка функцій, особливий підхід до відображення дійсності та арсенал виражальних засобів.

Сатиричні жанри неодноразово були предметом наукового інтересу українських та зарубіжних учених. Достатньо повно висвітлено найзагальніші теоретичні, зокрема історико-літературні, проблеми сатири (Й. Дзеверін, І. Евентов, Я. Ельсберг, А. Макарян, Д. Ніколаєв, Є. Озмітель та ін.); опубліковано низку досліджень про окремі аспекти радянської сатиричної журналістики (М. Гончарук, С. Гуревич, Є. Демченко, А. Капелюшний, Л. Крайчик, Ю. Соболев, С. Стикалін). Активізувалося вивчення еволюції сатиричних жанрів у журналістських практиках на пострадянському просторі (Ш. Саїдов, Ю. Толутанова). Низка цікавих журналістикознавчих праць, присвячених сатирично-гумористичній періодиці окремих територіально-хронологічних шарів (І. Крупський, О. Почапська, Л. Сніцарчук, В. Стадник та ін.), збагатила українську науку про сатиричну публіцистику.

II. Постановка завдання

Досі відсутня дефініція поняття “сатирична публіцистика”, потребує уточнення коло джерел української сатиричної публіцистики, що і є метою цієї статті.

III. Результати

Українська сатира має багаті й славні традиції. С. Єфремов вказував, що українці славляться своїм природженим гумором, гострою й дотепною сатирою, як великорося – “широкою душею” чи французи – ввічливістю [9, с. 107]. Про гумор та іронію як здатність дивитися на “речі важкі й болючі зі спокоем і лагідним усміхом або переливати гарячий пафос, обурення, гнів також в усміх,

але гіркий і гризучий” як властивість, “глибоко вкорінену в природі южноруса”, говорив І. Франко, характеризуючи творчість І. Вишенського [13, с. 61]. Іронічно-сатиричне світосприйняття характеризує українців на різних етапах їхньої історії. В. Буряк зазначав, що нелегка, здебільшого трагічна доля України-Русі заклала в підвалини національного менталітету специфічні архетипічні коди – своєрідну психосвідомісну реакцію-захист на соціально-історичні подразники негативного плану. Однією з домінант, що виражає характер генотипу свідомісного в українців, він називає гумор та сатиру, простежуючи на матеріалі усної й писемної словесності XIV–XVIII ст. складний процес формування історико-художнього комплексу народної пам’яті. Дослідник вказував на наявність гумористичного й сатиричного елементів в обрядовому фольклорі, у казках і легендах, історичних оповідях, загалом у духовному житті українців цього періоду. На його думку, це характеризувало не тільки цілісність художнього відчуття, а й було захисною психологічно-художньою реакцією етнічної свідомості для ствердження своєї самобутності [6, с. 4–5].

Один із теоретиків сатири А. Макарян вказував, що сатира є проявом моральної сили й міці народу. Він вважав, що насміхається сильний, а класи й сили, приречені природою, бояться сатири так само, як і критики [12, с. 4].

Зважаючи на широту поняття сатири, розмаїття її жанрових форм і прийомів, у науковому дискурсі прийнято розмежовувати сатиру художню (літературну, белетризовану) та публіцистичну. Останню ми можемо називати й сатиричною публіцистикою. Значимо, що більшість наукових розвідок у попередні періоди стосувалися, за поодинокими винятками, теорії й практики сатири переважно в історико-літературному плані та з позицій естетичної категорії комічного. Основну увагу приділяли сатирі белетризованій, класичній і майже не розглядали про-

блеми й питання сатири публіцистичної [1, с. 12]. Це, насамперед, пояснюється труднощами відбору й аналізу численного, роздрібненого, розсіяного у великій кількості газет і журналів фактичного матеріалу, а також невиробленістю наукового підходу й методики такого аналізу.

Слід вказати, що в різні історичні періоди в культурному житті кожного народу домінував той чи інший тип сатири залежно від суспільних умов, завдань сатири: різні історичні періоди відрізнялися за основним посередником між сатиричними творами та їхніми адресатами. Спочатку превалювала сатира народна, потім літературна, або ж белетризована. Пізніше сатира перейшла на сторінки друкованих періодичних видань. М. Гончарук зазначав, що сатира епохи першої російської революції була газетно-журнальною, оскільки промовляла до аудиторії саме зі сторінок газет, журналів, альманахів [8, с. 8]. Тобто суспільна боротьба перемістилася на сторінки періодичних видань, які порівняно з книжковими джерелами, скорочують шлях до читача, забезпечують масовість читацької аудиторії, характеризуючись також іншими характерними особливостями, властивими пресовим виданням. До того ж переважання сатири газетно-журнальної також визначило й жанрову специфіку сатиричних матеріалів, а саме: використання невеликих, мобільних і оперативних форм.

Як свідчить практика, найважливіше місце в журналістській публіцистиці належить матеріалам критичним, серед яких особливо виділяються сатиричні – найбільш гостра і яскрава форма викриття й осуду суспільних недоліків і вад. Однак сатирик, як і автор будь-якого критичного матеріалу, не порушуючи фактологічної точності за умови звернення до конкретного об'єкта критики, відрізняється від першого можливістю використання різних форм загострення й перебільшення, у тому числі окарікатурювання, фарсу та фантазії. Ще однією особливістю сатиричної публіцистики дослідник називає виявлення комічної сторони об'єкта, подання його в смішному вигляді, що не обов'язково для критичних матеріалів загалом [3, с. 3].

В. Алексєєв підкреслював, що твори публіцистичної сатири створюються з конкретного приводу, по гарячих слідах подій. Публіцист завжди оперує реальними, документальними фактами, соціальна значущість яких зумовлена політичною злободенністю, що, однак, не заважає йому за одиничними явищами бачити типові, простежувати їхню внутрішню логіку. До того ж публіцистична сатира, або сатирична публіцистика, попри злободенність, також може справляти три-

валий і стійкий вплив на суспільство [1, с. 15].

Розвиток сатири відбувався на основі історичної наступності, на фундаменті всього світового історичного досвіду. Сатирична публіцистика як самобутнє явище, що протягом тривалого часу відіграє помітну роль у суспільному житті, сформувалась у відповідь на потреби суспільства. "Прагнення суспільства до самосвідомості" виявилось в літературі в тому, що в неї "почав проникати елемент історичний і сатиричний" [2, с. 418]. Ю. Борєв вказував на демократичну природу сатири, що, за його словами, є плодом розвитку цивілізації. Сміх він характеризував як колегіальну інстанцію, яка передбачає естетичну спільність людей, розвинуту суспільність [5, с. 184, 185].

Попри схильність слов'ян до заперечення у формі висміювання, попри їхню готовність посміятися над власними вадами, недоліками й помилками, що знайшло відображення у фольклорі, дослідники давно звернули увагу на достатньо пізню (XVII–XVIII ст.) появу в російській середньовічній літературі деяких жанрів, у тому числі й сатиричних. Така сама тенденція простежується й в українській літературній спадщині. Однією з причин називали панування релігійної ідеології й церковної писемності. Д. Лихачов вважав, що потреби російського суспільства в сатирі, як і в любовній ліриці, авантюрно-пригодницьких оповідях, "театральності", задовольнялися за рахунок фольклору. Однак у XVII ст. в результаті соціально-економічної диференціації суспільства фольклор став поступово відходити від панівних класів, тому ті аспекти естетичного життя, що раніше жилися фольклорними жанрами, почали потребувати нових форм. У літературі створюється демократична сатира, з одного боку, й "аристократична сатира" Симона Полоцького – з іншого [11, с. 67], яку можна назвати сатиною літературною, книжною.

Демократичні тенденції в писемності XVII ст. виявилися в широкому входженні розмовної стихії в художню тканину творів, у метафоричному зображенні дійсності. Сатирична лінія цього періоду набуває особливої тональності. З'являються твори, орієнтовані на виразне соціальне звучання. Основним об'єктом пародії як основного рушіючого елемента художньої традиції в таких текстах були сюжети із церковної й світської історії, окремі побутові та культурні картини, що набувають виразного змісту. Однак у цей період можна говорити про переважання традиційної мезостильової форми сатири (використання сатиричних елементів у різних жанрових формах) і виникнення сатиричних жанрів. Правда, спо-

стерігається зміна змістового й емоційного наповнення сатири, зростає її соціальна спрямованість [4, с. 15].

Сатирична публіцистика, як журналістика загалом, “стоїть на плечах” своїх предтеч – насамперед, *усної народної творчості та літератури*, на що вказували у своїх дослідженнях українські й зарубіжні науковці.

Зупинимося детальніше на зазначених джерелах сатиричного напрямку.

Народнопоетичну творчість П. Федченко влучно назвав своєрідною народною публіцистикою, яка ще в “догазетний” період, маючи широке розповсюдження, була єдиним засобом оцінки суспільних і політичних подій, явищ, процесів. Народний епос, на його думку, завжди сучасний [17, с.186–187] і, можна додати, завжди об’єктивний – народ у своїх характеристиках та оцінках ніколи не озирався на офіційну точку зору.

Особливий період в історії українського народу – XVI та XVII ст., що ознаменувалися сильним культурно-суспільним і політичним злетом. Це сприяло активності українців у формулюванні ставлення до життя й навколишньої дійсності, що знаходило яскраве відображення в словесній творчості. Саме в цей період можна говорити про формування сатиричної літератури. Цьому сприяв не лише досвід розвитку сатиричних елементів, які фіксувалися в більш ранніх літературних і фольклорних джерелах, а й насамперед ті суспільні та соціальні потрясіння, які переживав український народ.

У XVII ст., на думку В. Адріанової-Перетц, народна сатира, а слідом і література демократичних кіл, були не “наївним несвідомим кепкуванням над життям, а дієвою зброєю проти феодално-кріпосницького гніту” [14, с. 109].

Особливо на початках української книжної сатири чітко простежувався її зв’язок з аналогічними явищами українського фольклору, взаємозалежність давньої писемності й усної народної словесності. Л. Махновець говорить про так звану дифузію цих двох словесних стихій [13, с. 6]. На постійні взаємовпливи між усною словесністю та професійною авторською літературою, на взаємне запозичення ними мотивів, образів, вказують і інші науковці: “Між писаною і неписаною словесністю завжди існує певний зв’язок, часами дуже тісний і нерозривний – певна дифузія, ендосмос і екзосмос, процес просочування з однієї сфери до другої. Мотиви і манери писаної літератури ширяться в тих колах, де розвивається словесність неписана...” [10]. Причини дифузії, вважаємо, можна пояснити не лише активною взаємодією двох середовищ, а й тим, що користувалися вони одним джерелом – засобами живої мови. Взаємопроникнення просте-

жується не лише на рівні прямого цитування влучних народних висловлювань, що побутовали в низці малих жанрових форм, а й у використанні прийомів народного гумору та сатири – іронії, влучних порівнянь тощо.

Український народ-оптиміст розсипав свій гумор у дотепних слівцях-епітетах, у неперекладних фразеологічних зворотах, прислів’ях і приказках, піснях, легендах, оповіданнях, драматичних дійствах. Веселе слово й жартівлива дія супроводжували його численні обряди та свята [13, с. 6].

П. Федченко високо оцінює роль кобзарів і піснярів в узагальненні історичного й соціального досвіду, у консолідації українського народу, розглядає українські народні думи та історичні пісні як “безсмертні документи справжньої народної публіцистики, засіб інформації, агітації і своєрідних коментарів важливих соціальних і політичних подій та процесів” [17]. Гумористично-сатиричний характер мають численні українські думи й пісні.

Особливо гострим протягом століть був антагонізм між трудящими масами українського народу й польською шляхтою, що, як вказує Л. Махновець [13, с. 34–35], не могло не відобразитися в гумористично-сатиричних піснях. У “Пісні свіцькій о ляшку з русином” селянин “бато́м” (батогом) навчає шляхтича поважати хлібороба. Про воістину велику силу сатиричного слова свідчить документальний факт: у 1649 р. козаки й селяни оточили в м. Збаражі шляхетське військо під командуванням ката українського народу Ієремії Вишневецького. Становище оточених було плачевним. Польські сучасники свідчили, що козаки співали обложеною образливі пісні й дражнили їх. У цей час і виникла сатирична пісня “Ой що то за хижка” (пародія на хороводну пісню “Виступець”), де зображено, як обложені та голодні “пані сиділи, собак лупили”.

Гумористично-сатиричні пісні й думи відгукувалися на численні соціально-побутові явища. У гумористично-сатиричних думках представлені образи духовенства. Так, сатиричний смисл має “Вірша про багато мужика Гаврила”, де розкривається тема попівської ненажерливості.

В українському письменстві XVI–XVIII ст., як вказує Л. Махновець [13, с. 25], було достатньо багато творів, що можна було б кваліфікувати як сатиричні. Однак з відомих причин вони не тільки не мали можливості пробитися в друк, а й переписуватися, тому й збереглося пам’яток української сатири давніх часів порівняно небагато. Поширеним видом сатири були й так звані “пашквілі” – твори, спрямовані проти конкретних осіб.

Не менш складним і багатим на сатиричні образи було життя тогочасних школярів.

Вони були авторами величезної кількості гумористичних віршів, що зображували їхнє трагікомічне існування. Серед об'єктів гумористичного висміювання – насамперед методи заохочення до науки (“Ой, як мене моя мати дала до школи”, “Помагай бог, ваша-мость, альбо вечір добрий”, “От юж і я, вандрівний пахалок” та ін.); хронічне голодування. Голод створив так звані “нищенські вірші” мандрівних школярів, які, судячи з характерних мовних особливостей та згадуваних географічних назв, виникають на Західній Україні у кінці XVII – середині XVIII ст. [13, с. 19–21].

Мандрівні носії стародавньої освіти й культури були також авторами численних різдвяних і великодніх віршів-травестій. Найхарактернішою особливістю цих віршів Л. Махновець вважає те, що в них “світ богів і святих зливається із світом українського простолюду, образи небожителів втрачають тут свої божественно-ірреальні риси й уподібнюються до образів селян, боги спускаються на землю і живуть земним життям” [13, с. 22].

М. Возняк, досліджуючи психічну основу гумору в різдвяних та великодніх віршах, вказує на важливу роль гумористичної жилки українського народу, схильного до пародіювання (прикладом можуть бути пародії молитов, колядок), зокрема під впливом веселого святкового настрою [7, с. 114]. Дослідник вбачає своєрідність життя школярів і мандрівних поетів у тому, що обставини змушували їх “робити близьким те, що одне другому було протилежне, і роз'єднувати таке, що було подібне”, саме ці обставини витворили різдвяні й великодні вірші. До того ж, це була особлива категорія суспільства – школярі й мандрівні дячки знали церковно-слов'янську мову, трохи латину, а також живу народну мову. Тому вони могли писати народною мовою на серйозні теми, і церковно-слов'янською – про менш важливі. І саме в такому ставленні до відображення тем М. Возняк вбачає початки пародії й жарту. До того ж, певний вплив на активність такої творчості чинило й саме життя авторів і декламаторів віршів, багате на пригоди, їхня схильність та здатність до вигадок [7, с. 114]. На основі тематично-змістового аналізу він робить висновок про принципову відмінність великодніх і різдвяних українських віршів від аналогічних білоруських та московських, у яких не простежується ні такий живий гумор, ні така націоналізація й локалізація відображуваних подій. В українських віршах прочитується осуд страшної нерівності між людьми, життя привілейованих верств населення за рахунок простого люду тощо [7, с. 167].

Шкільна драма, вказує П.М. Федченко [17, с. 190], більшою мірою відгукувалася на

проблеми політичної злободенності, що робило її знаряддям публіцистичної пропаганди. Вона прийшла в Україну через Польщу із Західної Європи. Однак дотепні й жваві українці адаптували її до свого характеру, темпераменту та історичних умов. Оскільки ці драми з переважно релігійними й історичними сюжетами були великими за розміром, мали повільний розвиток дії, розмовно-декламаційний характер, вони не могли бути цікавими та довго утримувати увагу простої публіки. Із часом між їхніми актами почали розігрувати легкі гумористичні п'єски, які називали інтермедіями, інтерлюдіями [13, с. 6]. Хоча інтермедії вважалися неосновним, розважальним драматичним жанром, однак саме вони відобразили реальне життя, побут, звичаї, психологію простого люду. Дослідники дають їм надзвичайно високу оцінку з погляду впливу на еволюцію народної творчості, простежуючи в них, крім гумору, і виразний сатиричний елемент [13, с. 7].

Ще одним явищем інтермедійного характеру, яке дійшло до нашого часу, є ляльковий театр-вертеп. На основі характеристики образної системи вертепних інтермедій у них значно сильніша типізація, ніж індивідуалізація персонажів, як і у фольклорі, під сильним впливом якого вони й творилися [13, с. 18–19]. Дослідники вказують [16, с. 16], що сатира у вертепі не є сутнісною ознакою через таку причину, як особливості народної святковості як системи. Сатиричні функції в структурі вертепної вистави мають лише окремі дійові особи: Цар Ірод, Уніатський піп, Шляхтич. Хоча, на нашу думку, саме такий перелік об'єктів сатири може свідчити про певне соціальне спрямування цього дійства. Важливим вважаємо й зауваження Й. Федаса про те, що гумор і сатира зберігають свої зображально-виражальні якості лише в питомому для них середовищі. З виходом на професійну сцену вертеп функціонально підпорядковується естетичним законам іншої системи [16, с. 17].

Сатирично-гумористичне письменство цього періоду можна розглядати як найважливіше й найцікавіше явище своєї доби. Адже воно сформувалося в період максимального загострення суспільних антагонізмів, коли під удар знову було поставлено саме існування українського народу, його культуру, звичаї, віру, мову.

Витоки значної кількості тем і образів української викривальної культури сягають ще періоду Київської Русі. Особливо яскраво викривально-сатиричне ставлення давньої української писемності до дійсності відобразилося в полемічній літературі останньої третини XVI – першої третини XVII ст. Л. Махновець вказує, що від осво-

ення в низці відомих творів, як-от: “Послання до латин із їх же книг”, “Історія о єдном папѣ римском”, “Песій піст”, від запозиченого матеріалу українська сатира переходить до розробки актуальних тем, породжених дійсністю під владою Речі Посполитої [13].

У чистому вигляді сатира й гумор зустрічаються в українській прозі цього періоду достатньо рідко, насамперед у невеликих творах (пародіях), та викривально-сатиричні ідеї, теми й образи за своїм значенням і суспільним резонансом посідають важливе місце в багатьох публіцистичних трактатах, памфлетах, листах, посланнях, навіть, як вказує Л. Махновець, офіційних документах (наприклад, в “Обвѣщеніи” Костянтина Острожського) [13].

Сатирично-гумористична література задовольняла естетичні потреби народу, жила в народі, була популярною. Про її поширення свідчить представленість у численних жанрах прози, драматургії віршування: полемічне письменство, інтермедії, нищенські вірші-орації і вірші-травестії, віршована сатира, віршовані гумористично-сатиричні оповідання, прозові й віршовані пародії тощо [13, с. 6].

Починаючи з творчості І. Вишенського, сатирично-викривальний напрям став найхарактернішим для прогресивного українського письменства, а бурлеск і травестія XVII і, особливо, XVIII ст. намітили лінію переходу від шкільно-церковної літератури до світської, зумовили появу образів простих людей, зображення народного побуту, звичаїв, утвердження розмовної мови.

Усе охарактеризоване вище створювало загальнокультурну базу й публіцистичні традиції, які були використані у формуванні жанрових і стильових особливостей газетних та журнальних творів [17, с. 90].

Вираження української художньої свідомості живою мовою народу саме в контексті гумористично-сатиричної домінанти сприяло тому, що нереалізованість духовного ідеалу (самостійності державної) не створила песимістичного духовного вакууму, що приводить до національної психонівеляції, а сприяла збереженню художньо-соціальної особистості українця, як і всього народу, перед загрозою історичної безперспективності [6, с. 4–5].

IV. Висновки

Отже, гумор і сатира є особливими національними рисами народної культури, породженим історичною дійсністю, сформованим національним українським характером. У кінці XVI – на початку XVII ст. в умовах антиклерикальних і антифеодальних рухів сатиричні тенденції під впливом розвитку народної сатири сприяли формуванню цілого літературного напрямку, який, за справедливим зауваженням П. Федченка,

“служив ніби перехідним містком між публіцистичною стихією народнопоетичної творчості й газетно-журнальною публіцистикою” [17]. Ґрунтуючись на низці тверджень дослідників про особливий характер сатиричних творів і зв'язок із реальним життям, тобто публіцистичність, вважаємо за доцільне вказати на особливу роль сатири, сатиричної публіцистики у виокремленні журналістики як такої з лона літератури.

Список використаної літератури

1. Алексеев В.А. Оружием политической сатиры / В.А. Алексеев. – М. : Мысль, 1979. – 224 с.
2. Белинский В.Г. Собрание сочинений : в 3 т. / В.Г. Белинский. – М. : Гослитиздат, 1948. – Т. 2.
3. Бережной А.Ф. Сатирическая журналистика : учеб.-метод. пособ. / А.Ф. Бережной. – СПб., 2004. – 39 с.
4. Былинин В.К. Становление древнерусской сатиры / В.К. Былинин, В.А. Грихин // Сатира XI–XVII веков. – М. : Сов. Россия, 1986. – 512 с.
5. Боров Ю. Комическое, или о том, как смех казнит несовершенство мира, очищает и обновляет человека и утверждает радость бытия / Ю. Боров. – М. : Искусство, 1970. – 269 с.
6. Буряк В. Український гумор та сатира як психологічно-художня домінанта образної свідомості (на матеріалі усної та писемної словесності XIV–XVIII ст.) / В. Буряк // Сатира і гумор в українській літературній традиції : матеріали Всеукраїнської наукової конференції (11–12 травня 1994 р.). – Чернівці, 1994. – С. 4–7.
7. Возняк М. Початки української комедії / М. Возняк. – Л., 1919. – С. 114.
8. Гончарук М.Л. Українська сатира періоду революції 1905–1907 рр. / М.Л. Гончарук. – К. : Наукова думка, 1966. – 156 с.
9. Єфремов С. Відгуки з життя та письменства / С. Єфремов // Матеріали з історії національної журналістики Східної України початку XX ст. / [уклад. Н.М. Сидоренко, О.І. Сидоренко]. – К. : Дослідницький центр історії української преси, 2001. – 448 с.
10. Лановик М.Б. Українська усна народна творчість : навч. посіб. [Електронний ресурс] / М.Б. Лановик, З.Б. Лановик. – К. : Знання-Прес, 2006. – 591 с. – Режим доступу: www.info-library.com.ua/books-text-4146.html.
11. Лихачев Д.С. Система литературных жанров Древней Руси / Д.С. Лихачев // Славянские литературы. Доклады советской делегации. У Международного съезда славистов. – М., 1963.

12. Макарян А.М. О сатире / А.М. Макарян. – М. : Советский писатель, 1967. – 276 с.
13. Махновець Л. Сатира і гумор української прози XVI–XVIII ст. / Л. Махновець. – К. : Наукова думка, 1964. – 182 с.
14. Русская демократическая сатира XVII века. – 2-е изд., доп. – М. : Наука, 1977. – 254 с.
15. Русская сатира XIX – начала XX веков / [вступ. ст. Л.А. Плоткина]. – М. ; Л. : Гос. изд-во худ. л-ры, 1960. – 730 с.
16. Федас Й. Гумор і сатира у народному вертепі / Й. Федас // Сатира і гумор в українській літературній традиції : матеріали Всеукр. наукової конференції (11–12 травня 1994 р.) / Й. Федас. – Чернівці, 1994. – С. 16–17.
17. Федченко П.М. Преса та її попередники. Історія зародження й основні закономірності розвитку / П.М. Федченко. – К. : Наукова думка, 1969. – 350 с.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2012.

Зыкун Н.И. Украинская сатиристическая публицистика: общие понятия и источники становления

В статье разрабатывается понятие “сатиристическая публицистика”, анализируются его особенности. Исследуются предпосылки и источники формирования украинской сатиристической публицистики: устное народное творчество, творчество странствующих школьников, сатиристическая литература.

Ключевые слова: сатира, юмор, сатиристическая публицистика, сатиристическая журналистика, жанры сатиристические.

Zykun N. Ukrainian Satirical Publicism: General Concepts and Sources of Formation

By resorting to outline the concept of “satirical journalism”, analyzes its features. Investigates the prerequisites and sources of Ukrainian satirical journalism: folklore, creativity errant schoolboys, satirical literature.

Key words: satire, humor, satirical journalism, satirical journalism, satirical genres.